

Koulu ja voitto

Peruskoulun tulo lopetti Heinolan yhteiskoulun vain 15 lukuvuoden jälkeen vuonna 1975. Se oli yksityinen oppikoulu, jota ylläpiti voittoon tavoittelematon kannatusyhdistys. Ihan hyvä opinahjo se oli. Opettajille olisi voinut jakaa kouluarvosanojen koko skaalan, keskiarvo kahdeksan hujakoilla. Jotkut jäivät mieleen ikiajoiksi.

Siellä samassa luokassa istuivat niin KOPin konttorinjohtajan poika, optikon tytär kuin tehtaantöyläisenkin poika. Kaikki saivat samaa opetusta, kukaan ei vaatinut eikä saanut mitään muuta.

Ylioppilaskirjoitukset tiedettiin jatkon kannalta tärkeiksi, mutta ei niihin erityisesti tähdätty kuin parina viimeisenä lukuvuotena. Ruotsin opettaja – koulun rehtori – yllätti silloin tällöin kouluhallituksesta tilaamallaan kontrollikokeilla. Kai se oli vähän hermoilua koulun tasosta.

Koskaan ei puhuttu siitä, että opettajat olisivat pehmentäneet vaatimuksiaan tai antaneet ylikorkeita arvosanoja miellyttääkseen oppilaita ja vanhempia. Olenkin varma, että heidän toimintaansa ohjasivat kutsumus, ammattiyllpeys ja puolueettomuus. Heihin luottivat kaikki.

Julkisia palveluja käsittelevässä taloustieteellisessä tutkimuksessa on pohdittu sitä, että voittoon tavoittelevan tuottajan kannattaa alentaa kustannuksiaan heikentämällä sellaisia laatutekijöitä, joita on vaikea mitata ja valvoa. Niinpä voittoaan maksimoiva yksityiskoulu pehmentäisi vaatimuksiaan ja antaisi ylikorkeita arvosanoja. Tällaisia kokemuksia on saatu Ruotsin yksityiskouluista. Niitä pyörittävät yhtiöt ovat olleet kiinnostuneita myös Suomesta.

Miten kävisi, jos meillekin tulisi kouluyrityksiä? Laadunheikennyksiä voitaisiin torjua lisäämällä valtakunnallisia kokeita ja ylioppilaskirjoitusten painoarvoa. Seurauksena olisi kuitenkin koehelvetti, jatkuva stressi ja koulun muiden, vaikeammin havaittavien tehtävien kuten kasvatustyön laiminlyönti. Vauhtia saisivat ranking-listat ja koulujen eriytyminen.

Vaikka eriarvoisuus onkin maassamme lisääntynyt, saamme verraten pieninä pysyneistä tuloeroista kiittää nimenomaan tasa-arvoista koulutusjärjestelmäämme. Sitä ei kannata pakata varastoon vaan jopa vientituotteeksi. ■

Heikki Taimio